

TIU

EN DIDAKTISK TEATERFORM

- en fallstudie av TIU-programmet
Världen är så stor

TEXTER: Nina Dahl-Tallgren, Sarah Bergkulla, Lina Teir, Tove Qvickström, Johan Aspelin, Matilda Ståhl, Jeremy Crofts, Belinda Fridlund, Hanna Enlund, Josephine Derghokasian, Tim Stratton, Raija Sabel. Åsa Salvesen, Marit Berntdsom, Minna Rimpilä

FOTO: Linus Lindholm, Frank A. Unger, Sarah Bergkulla.

LAYOUT: Frank A. Unger.

ANSVARIG UTGIVARE: Åsa Salvesen.

WASA TEATER
OSTERBOTTENS REGIONTEATER

REPERTOAR
live

RAPPORTEN ÄR GJORD I SAMARBETE MED REPERTOAR LIVE.

Projektet Repertoar live ingår i Svenska Kulturfondens strategiska program för teaterkonst. Målsättningen med projektet är att skapa en bestående mötesplats för teaterskapare och beställare och att utarbeta modeller för teaterfältets mobilitet och tillgänglighet.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

.....

Förord	s. 4
TIU som teaterform	s. 5
- Vad är TIU?	s. 5
- Syftet med TIU?	s. 5
- Hur ser ett TIU-program ut?	s. 5
TIU-programmet Världen är så stor	s. 6
Utformning	
- Utforskningsfasen	s. 6
- Skrivfasen	s. 6
- Repetitionsfasen	s. 7
Genomförande	
- Presentationstext av TIU-programmet	s. 11
- Instruktioner till pedagogen inför teaterbesöket	s. 12
- Instruktioner som pedagogerna gav till eleverna	s. 12
- Synopsis av manus	s. 13
- Dramakonventioner som användes i TIU-programmet	s. 16
- Publikarbete	s. 17
- Försäljning och marknadsföring av programmet	s. 18
- Utvärdering av programmet	s. 20
Forskning kring TIU-programmet	s. 21
- Att spelifiera Topelius – lärarperspektiv på estetiskt lärande inom TIU	s. 21
Tankar och reflektioner kring projektet	s. 22
- Skådespelarnas reflektioner	s. 22
- Regissören och dramaturgens tankar inför framtidens TIU	s. 24
- Scenografens reflektioner	s. 24
- Intervju med teaterchef Åsa Salvesen	s. 25
- Intervju med administrativ chef Marit Berndtson	s. 26
- Jeremy Crofts, snickarmästare på dekorverkstaden	s. 28
- Belinda Frilund och Hanna Enlund, syateljén	s. 29
- Derghokasian Josephine, föreståndare på maskavdelningen	s. 30
- Tim Stratton, ljus- och ljudtekniker	s. 31
- Raija Sabel, rekvisitör	s. 31
Slutord	s. 32

FÖRORD

”ÖPPNA UPP DITT FÖNSTER OCH LÅT VÄRLDENS LUFT STRÖMMA IN” – Zacharias Topelius

Publikarbetet fick sitt fotfäste på det finlandssvenska teaterfältet genom projektet Teatrarnas publikarbete som pågick åren 2007-2010. År 2011 anställde Wasa Teater teaterpedagogen Nina Dahl-Tallgren på heltid och publikarbete blev en integrerad del av verksamheten. I nuläget har teatern två teaterpedagoger anställda, den ena projektbaserad.

Hösten 2018 genomfördes Teater i undervisningsprogrammet (TIU) för första gången på en institutionsteater i Finland. Produktionen var ett samarbete mellan Wasa Teater, Vasa övningskola och forskarstuderande vid Åbo Akademi.

Att förverkliga ett TIU-program har länge varit en dröm och vision inom publikarbetet på Wasa Teater. Arbetsgruppen för Zacharias Topelius 200-årsjubileum kontaktade Wasa Teater och frågade om det fanns något som kunde erbjudas till skolorna under Topelius märkesår. Det kändes då naturligt att utveckla ett TIU-program anknutet till Topelius, att vandra i poetens och opinionsbildarens fotspår och lämna ett avtryck hos barn och unga i skolorna.

Teaterchef Åsa Salvesen och administrativ chef Marit Berndtson på Wasa Teater gav grönt ljus för projektet. Ett djärvt beslut av dem, eftersom TIU som teaterform var relativt ny och obekant för teaterhuset. Planeringen tog fart och Lina Teir anlätades som dramaturg och regissör för projektet. Nina Dahl-Tallgren, Tove Qvickström och Johan Aspelin fungerade som skådespelare/pedagoger i TIU-programmet.

Målet med ett TIU-program är att kombinera teaterkonst med lärande och samtidigt väcka frågor och nyfikenhet kring tematiken. Syftet med vårt studiematerial var att eleverna skulle lära sig försvara och respektera de mänskliga rättigheterna, värdesätta sina rötter och känna glädje av att få skapa och uttrycka sig.

TIU-programmet Världen är så stor är inspirerat av Topelius bok Björken och stjärnan. I programmet befinner sig deltagarna (eleverna) på en flyktingmottagning i ett främmande land med ett främmande språk. De har tvingats fly undan ett pågående krig i Finland. Deltagarnas uppgift är att i egenskap av flyktingar orientera sig i en okänd miljö och förhålla sig till de instruktioner som ges av de människor som bestämmer över deras öden. Programmet riktade sig till årskurserna 4-7.

TIU-programmet nådde stor framgång och gav teatern många nya erfarenheter. Syftet med dokumentationen är att andra teatrar och kulturinstanser ska få möjlighet att lära sig mer om TIU och dess möjligheter. Rapporten omfattar en kort beskrivning av TIU som teaterform, TIU-programmet Världen är så stor och reflektioner kring projektet.

Vi önskar er inspirerande läsning!

NINA DAHL-TALLGREN

Teaterpedagog på Wasa Teater och redaktör för rapporten

TIU SOM TEATERFORM

TIU är en förkortning av teater i undervisningen. Det är en didaktisk teaterform som bygger broar mellan skola och teater. TIU utvecklades i Storbritannien under mitten av 1960-talet. På engelska förkortas det TIE och står för Theatre in Education och på finska stöter man på benämningarna Teatteri opetuksessa och työpajateatteri. TIU-kompanier runt om i världen arbetar på en mängd olika sätt beroende på målsättning, innehåll och målgrupp. Variationen är stor när det gäller hur programmen är komponerade. Förutom i England, USA och Australien är TIU också en viktig och vital teaterform i våra nordiska grannländer och i många andra länder i Europa. I Finland är dock erfarenheterna små av att arbeta med TIU.

VAD ÄR TIU?

TIU förenar konst och pedagogik. TIU bidrar till en undervisningsform som omvandlar information till kunskap via analys. Teman som behandlas i ett TIU-program formuleras som frågor och avsikten är inte att ge svar på frågorna utan att bearbeta dem.

SYFTET MED TIU

Det övergripande syftet med TIU är alltid pedagogiskt, eftersom meningen med TIU-programmet är att eleverna ska lära sig något. Målsättningen är att kombinera teaterkonst och lärande samt att väcka frågor och nyfikenhet kring tematiken. I programmet vill man nå en djupgående bearbetning samtidigt som man vill uppnå en distanseringseffekt, där deltagarna kan reflektera, tänka kritiskt och utforska tematiken. TIU-programmet ger deltagarna möjlighet att utbyta kunskaper och erfarenheter kring ämnet som behandlas.

HUR SER ETT TIU-PROGRAM UT?

Ett TIU-program innehåller scener (föreställningsdelar) och bearbetningsdelar och kan vara uppbyggda på olika sätt. Bearbetningsdelarna bygger på dramapedagogiska övningar och ger möjligheter till att utforska programmets frågeställningar. Utformningen av ett TIU-program kräver konstnärlig, pedagogisk och didaktisk kompetens av produktionsgruppen. En TIU-grupp består av professionellt skolade och erfarna skådespelare/pedagoger.

Det innebär att gruppen har verktyg för att uttrycka sig teatralt, pedagogiskt och didaktiskt. Produktionsgruppen bör också ha en djupgående förståelse av TIU som metod så att kommunikationen av idéer och avsikter på bästa sätt kan föras över till deltagarna. Scenisk närvaro,

lyhördhet, koncentration, avspänning och samarbete är viktiga komponenter vid utförandet av ett TIU-program. Inom ett TIU-program finns det en spelledare. Ledarens uppgift är att klargöra fiktionen och ge deltagarna klara ramar och koder för att delta. Hen ger instruktioner och leder deltagarna tryggt in i fiktionen. Hen kan under programmet vägleda deltagarna och ge dem möjligheter att påverka innehållet, utföra bearbetningsdelar eller ha en framträdande roll som för handlingen framåt.

Spelledaren kan fungera som en organisatör, informatör, berättare och genomföra bearbetningsdelar inom ramen för TIU programmet. Spelledaren kan användas mellan fiktionen (spelbitarna) i TIU programmet eller utanför fiktionen.

I ett TIU-program tilldelar man deltagarna olika roller. Tilldelandet av rollerna benämns med ordet *framing*, vilket betyder att man gör en viss inramning i fiktionen med rollerna. Utifrån inramningen med de tilldelade rollerna agerar deltagarna som experter inom olika områden och utforskar tematiken.

TIU-program spelas ofta i klassrum eller mindre lokaler men har även spelats för större grupper. Antalet deltagare varierar men som regel ska TIU inte spelas inför en alltför stor grupp, eftersom man vill ha en nära kontakt och interaktion med målgruppen. Interaktionen mellan skådespelare/pedagoger och elever är kännetecknande för formen.

UTFORMNINGEN AV ETT TIU-PROGRAM BESTÅR AV FEM DELAR:

- 1. Utforskningsfas** - Val av tema, målgrupp, experter/ samarbetsparter och planering av produktionen
- 2. Skrivfas** - Ramberättelsen tar form
- 3. Repetitionsfas** - repetition av scentexten och dramapedagogiska bearbetningsdelar med målgruppen
- 4. Genomförande** - Turné, genomförande av TIU-programmet
- 5. Receptionsanalys** - Analys av målgruppens upplevelser

Källa: Jacksson, A red. (2013). *Learning Through Theatre*. Routledge. England

TIU-PROGRAMMET VÄRLDEN ÄR SÅ STOR

UTFORMNING

Här följer en beskrivning av hur TIU-programmet Världen är så stor blev till samt en konkretisering av de olika arbetsmomenten i processen, en beskrivning av själva programmet och hur föreställningen togs emot.

1. UTFORSKNINGSFASEN

Planeringen av projektet kom snabbt igång under våren 2018 med val av tema, målgrupp, experter/samarbetsparter och planering av produktionen. Tillsammans med experter inom temaområdet gjordes analyser kring tema och målgrupp för att öka produktionsgruppens förståelse inom området.

TIU-projektet var en del av programmet under Zacharias Topelius jubileumsår. Syftet var att lyfta fram Topelius som poet och opinionsbildare. Man ville lämna ett avtryck hos barn och unga genom TIU som uttrycksform. Genom projektet ville man kasta ljus på de människor i samhället som behöver synlighet, bidra till

en humanare människosyn och likt Topelius uppmärksamma vårt språk. Målsättningen var att ge framtidens medborgare mod att uttrycka sina åsikter och inspirera dem till läs- och skrivglädje.

UNDER UTFORSKNINGSFASEN

VERKSTÄLLDES:

- en plan för koordinering av repetitioner i skolans gymnastiksal på Vasa övningsskola
- en plan kring elevernas aktiva medverkan under repetitionsperioden
- ett tillhörande materialpaket till skolorna med studiematerial och workshop
- planering och tillverkning av scenografi, dekor, mask, dräkt, rekvisita, ljud och ljus
- marknadsföring, försäljning och turnéupplägget för produktionen

2. SKRIVFASEN

Under skrivfasen producerade dramaturg Lina Teir ramberättelsen för programmet. Ramberättelsen består av spelbitar/scener och en grundberättelse. Lina inspirerades av Topelius saga Björken och stjärnan. TIU-programmet fick namnet Världen är så stor.

MANUSFÖRFATTARE LINA TEIR BESKRIVER SITT ARBETE

Jag blev tillfrågad att skriva manus för och regissera ett TIU-programmet för Vasa Teater. Jag tackade ja av två orsaker. För det första hade jag stor tilltro till publikarbetet på Vasa Teater vilket nu utvecklades ytterligare i och med TIU-projektet. Jag visste att samarbetet med Nina Dahl-Tallgren skulle utgå från en gemensam konstpedagogisk grundsyn och präglas av ambitionen att skapa en optimalt meningsfull upplevelse där teater och undervisning möts.

För det andra hade jag tilltro till att min egen utbildning och mina tidigare erfarenheter av konstnärligt och konstpedagogiskt arbete hade förberett mig för att kunna leda processen från första idé till färdigt TIU-program. Jag är utbildad klass- och dramalärare och har vidare utbildat mig med en kandidatexamen inom teater- och berättarkonst (Högskolen i Oslo), bl.a. med specialisering i TIU. Jag har studerat vid Åbo Akademi och gjort praktik vid Vasa Övningsskola. Jag hade alltså god kännedom om de världar som skulle mötas: teatern och skolan.

FRÅN "BJÖRKEN OCH STJÄRNAN" TILL "VÄRLDEN ÄR SÅ STOR"

Mitt uppdrag var att skapa ett TIU-program med anknytning till jubilerande Zacharias Topelius och till läsning och skrivning. En utmaning som tidigt nämndes var pojkars allt mindre motivation att läsa och skriva. Jag fick veta att målgruppen för TIU-programmet var elever i åk 4-7 och att TIU-programmet skulle spelas med upp till 100 elever åt gången. Föreställningen skulle turnera i skolor i Svenskfinland och spelas i gymnastiksal. Tre lärarskådespelare skulle medverka och samtidigt sköta scenbygge och teknik för turnéföreställningen.

Jag hade bara några veckor på mig att komma fram till grundkonceptet för TIU-programmet och inledde med att göra research om Zacharias Topelius. Ganska snart stod det klart att jag inte var intresserad av att göra en biografisk föreställning om Topelius. Jag hittade mycket inspiration i hans värdegrund och den ambition som låg till grund för en stor del av hans arbete: att göra undersåtar till medborgare. Den ambitionen står helt i linje med den emancipatoriska pedagogik som TIU utgår från.

I en av Topelius mest kända berättelser "Björken och stjärnan" hittade jag en grundberättelse som speglade vår tids flyktingtematik och som öppnade upp för frågor jag ville fördjupa i TIU-programmet. Jag skrev ett nytt manus inspirerat av "Björken och stjärnan" där sagans två barn blev till syskonen Lasse och Rosa som tillsammans med 70 000 andra barn skickas ut i Europa år 2022.

Liksom de flyktingar som kommit till Europa 2015 hade de nu varit på flykt i tre år och befann sig i ett läge där de inte hade makt över sin framtid men nog på vilket sätt de ville uttrycka sig om sin situation. Att ta makten över orden och i en tillspetsad situation ta till pennan som vapen var utgångspunkten för mitt vidare arbete. Jag ville stimulera elevernas inre motivation att använda språket i en situation som speglade vår samtid och som bar på tidlösa frågor om mänskliga rättigheter och människovärde. Såväl grundfabeln och de andra viktigaste faktorerna för konceptet kom i ett mycket tidigt skede av processen. Att i ett tidigt skede samarbeta med scenograf Lasse Idman gjorde att vi tidigt kunde skapa ett visuellt koncept där vi gjorde den stora gruppstorleken till en styrka, såväl scenografiskt som koreografiskt.

Mitt arbete med "Världen är så stor" har mycket handlat om att resa i tiden. På 1800-talet mötte jag en författare och opinionsbildare, Zacharias Topelius, som jag omedelbart kände samhörighet med. Som pedagog och konstnär är det lätt att skriva under Topelius ambition - att göra undersåtar till medborgare. Topelius valde att använda sin privilegierade position och sin begåvning till att sätta ljuset på samhällets mest utsatta. I hans saga "Björken och stjärnan" fann jag inspirationen att föra hans arv vidare. Jag reste vidare till min egen skoltid på 1990-talet och fann en 11-åring som var intresserad av samhället, som ville delta och påverka och som ville skriva. Ett barn som funderade på moraliska och existentiella frågor och som, med Naomi Wadlers ord, "får rösta om bara sju år".

LINA TEIR, manusförfattare

MITT ARBETE MED "VÄRLDEN ÄR SÅ STOR" HAR MYCKET HANDLAT OM ATT RESA I TIDEN.

3. REPETITIONSFASEN

Repetitionerna utfördes i gymnastiksalen på Vasa övningskola. Produktionsgruppen utformade det slutgiltiga manuset tillsammans med målgruppen. Eleverna deltog aktivt i repetitions- och manusarbetet. Produktionsgruppen gjorde val och testade olika dramapedagogiska element, framing och hur man ville använda spelledaren i programmet. Manuset undersöktes huruvida de tilltalade målgruppen och om de dramapedagogiska bitarna fungerade och skapade utrymme för lärande. Den visuella helheten (ljus, ljud, rekvisita, mask, dräkter och scenografi) tog form under perioden.

För TIU-programmet Världen är så stor gjordes tre videoklipp (trailer, instruktionsvideo och reklamfilm), som publicerades på teaterns webbsida. Videomaterialet har fotograf/grafiker Linus Lindholm och Frank A. Unger producerat i samarbete med arbetsgruppen.

Trailern visar ett klipp från repetitionsperioden där målgruppen deltar aktivt. Eleverna delgav sina intryck av TIU-programmet och arbetsprocessen: https://www.youtube.com/watch?v=oSZIP_B3Sr8

Reklamvideon gör reklam för det fiktiva flyktingföretaget "Mass World Migration". Videon riktade sig till eleverna/deltagarna i programmet och var konstruerad för

att väcka tankar kring programmets temainnehåll och karaktärer. <https://www.youtube.com/watch?v=8nTihuJpOt8>

Instruktionsvideon delger instruktioner för hur eleverna och pedagogerna medverkar i TIU-programmet Världen är så stor. <https://www.youtube.com/watch?v=1uT-5jOneB3E>

Under repetitionsperioden arrangerades en öppen repetition där man bjöd in teaterns publik som provdeltagare i TIU-programmet. Under tillfället bjöd man även in sakkunniga som kunde bidra med sin kunskap kring programmets innehåll. Genomdraget avslutades med en diskussion tillsammans med publiken. Tillfället gav regissören och skådespelarna värdefull information, så att de kunde fortsätta utveckla föreställningens innehåll.

Under premiärveckan arrangerades en pedagogträff samt förhandsvisning av TIU-programmet. En timme innan föreställningen fick pedagogerna information om studiematerialet och workshoparna. De fick även själva prova på övningar ur studiematerialets förarbete. Efter föreställningen bearbetades upplevelsen med hjälp av övningar ur studiematerialets efterarbete. Pedagogträffen var välbesökt och uppskattad.

REGISSÖRENS RÖST

I Vasa Övningsskola har jag under repetitionsprocessen fått sällskap av dagens barn - vetgiriga, engagerade unga människor med öppna hjärtan. I min egen samtid ser jag frågeställningar som vi behöver mötas kring - barn och vuxna. "Vad är en människa värd?" "Vad är det värt att höja rösten för?" När vi tillsammans med barnen i "Världen är så stor" landar i framtiden, år 2025, ställs de frågorna på sin spets. Finlands yngre medborgare har mycket att bidra med. Det blir spännande att se hur de vill använda sin röst och sin penna.

Eftersom "Världen är så stor" var det första TIU-projektet på Wasa Teater ingick det i mitt arbete att tillsammans med teaterpedagogerna Nina Dahl-Tallgren och Sarah Bergkulla öppna upp formen för såväl skådespelarna som för resten av teaterns personal. Jag ser det som avgörande för kvaliteten i ett TIU-projekt att det skapats i en kollektiv process där hela arbetsgruppen påverkar innehållet och känner ett ägarförhållande till den slutliga föreställningen.

Jag kände som dramaturg och regissör ett ansvar både att skapa en föreställning av hög konstnärlig och pedagogisk kvalitet och att synliggöra den unika potentialen i teaterformen TIU för både de pedagogiskt och de konstnärligt sakkunniga som involverades i projektet. Därför såg jag det som viktigt att bjuda in såväl personalen på teatern som de involverade lärarna från Vasa Övningsskola i olika delar av processen. Detta också för att vi skulle kunna ta vara på all den kunskap som finns om teater och undervisning ur olika perspektiv och reflektera över det vi skapat tillsammans.

Helt avgörande för att projektet skulle bli lyckat var att de skådespelare som anlätades på teatern hade intresse för att gå in i rollen som lärarskådespelare - att utvecklas såväl pedagogiskt som konstnärligt. Det visade sig att Tove Qvickström och Johan Aspelin hade precis den erfarenhet, den förmåga till improvisation och det mod

som krävdes för att gå in i en föreställning som drivs framåt i samarbete med som mest 130 medskapande unga människor. Arbetsgruppen arbetade kollektivt, som en frigrupp på institutionsteatern, och drevs av en stark gemensam vision och ömsesidig tillit som inspirerade mig mycket.

Jag ser det som att TIU som form kommer med ett direkt svar på den efterfrågan på helhetsskapande undervisning och upplevelsebaserat lärande som lyfts fram i den nyaste läroplanen. Avgörande för huruvida TIU hittar sin plats på repertoaren, i gränslandet mellan teater och undervisning, är om teatern lyckas kommunicera mervärdet i TIU som form till skolorna. På Wasa Teater utgör TIU ett steg vidare från ett mångårigt utvecklingsarbete när det gäller publikarbetet och relationen till skolorna i regionen. Med detta som grund och med "Världen är så stor" som pilotprojekt att utgå från finns det nu goda möjligheter att bygga upp en långsiktig verksamhet. Teatern kan då i dialog med undervisningspersonalen skapa kreativa och inkluderande former av undervisning utgående från tematik i läroplanen.

För att skolorna ska kunna se mervärdet är det viktigt att kvaliteten i hela TIU-programmet utvecklas och kommuniceras. När en god helhet med tydlig pedagogisk linje skapas - workshopar, förarbete, föreställning, efterarbete, vidare möjligheter till samarbeten och utveckling av temat i de olika skolorna - får skolorna ett undervisningsinnehåll som inte kan skapas utan teaterpersonalens specialkompetens.

Jag ser det som att TIU som form kommer med ett direkt svar på den efterfrågan på helhetsskapande undervisning och upplevelsebaserat lärande som lyfts fram i den nyaste läroplanen. Avgörande för huruvida TIU hittar sin plats på repertoaren, i gränslandet mellan teater och undervisning, är om teatern lyckas kommunicera mervärdet i TIU som form till skolorna.

LINA TEIR, regissör

SKÅDESPELARNAS RÖSTER

Inom publikarbete på Wasa Teater har det länge varit en dröm att få möjlighet att förverkliga ett TIU-program. Min spetskompetens finns i att tillämpa drama- och teaterpedagogik i olika kontexter inom genren publikarbete och jag är ständigt nyfiken på att utveckla nya strategier och metoder. Jag är förtjust i hur TIU som didaktisk teaterform aktiverar deltagarna samt ger fina synergier till läroplansarbetet i skolorna. Det har varit en viktig del inom publikarbete att kombinera både teater och pedagogik. Syfte med det teaterpedagogiska arbetet för skolorna har alltid varit att teaterupplevelser ska generera lärande. Det är en styrka och framgång inom publikarbete på teatern. Inom TIU har min främsta uppgift varit att se till att barnen får möjlighet att uttrycka åsikter, känslor och att reflektera kring de frågor som TIU-programmet väcker. Det känns som om vi med det här TIU-programmet har bidragit till att ge barnen mod, tro och vilja att göra ett viktigt avtryck i framtiden.

NINA DAHL-TALLGREN, teaterpedagog & skådespelare. Spelar chefen och volontären i TIU-programmet

Jag tycker denna produktion är viktig för den väcker tankar kring så många olika ämnen. Ämnen som i grund och botten ändå handlar om samma sak, nämligen medmänsklighet och människovärde. Flyktingar, utanförskap, att bli sedd, att våga ha en åsikt och stå för den. Vi lever nu i ett samhälle som accelererar kraftigt och individen blir ofta osynlig i massan. Självskhet och ekonomisk vinst kör över allt sunt förnuft men ingenting förändras om man inte står upp och vågar göra sin röst hörd.

JOHAN ASPELIN, skådespelare
Spelar Lasse i TIU-programmet

Det är första gången som jag medverkar i ett TIU-projekt. Det är utmanande, spännande och givande att få spela och agera med olika barngrupper varje gång. Jag är glad att jag i och med det här projektet får vara med och ge barnen en möjlighet att sätta sig in i en fiktiv verklighet - en verklighet som är långt borta från deras egen. Att uppmuntra dem att tänka självständigt och fundera på stora frågor som medmänsklighet och orättvisa och vikten av att få sin röst hörd.

TOVE QVICKSTRÖM, skådespelare
Spelar Rosa i TIU-programmet

LÄRARRÖST

Det är värdefullt som lärare och som skola att få medverka i projekt, som främjar lärandet, och som är organiserade av en extern arrangör. Detta för att vidga egna synsätt och erfarenheter men också för att skapa ny förståelse för metoder och arbetssätt. Som lärare jobbar man ofta ensam och det finns en risk att man inte åtar sig nya uppdrag eller större projekt, hur de än lockar, p.g.a. tidsbrist och arbetsmängd. Därför är det till fördel att samarbeta, låta sig inspireras av andra och dela på uppgifter för att skapa något nytt och eventuellt bestående i kunskapsvardagen.

I vår skola välkomnar vi samarbetsparter, speciellt aktörer som idkar professionell verksamhet som bidrar till mervärde i skolvardagen. Teatern är ett fint exempel på hur eleverna får erfara dramapedagogik i skolan med professionell handledning. Dramatiseringen, dialogen och upplevelsen blir mer autentisk för eleverna när de får instruktioner och handledning av skådespelare och teaterpedagoger. Att gå in och ur roll kan vara en krävande uppgift för eleverna men med rätt vägledning, övning och inspiration är det möjligt och berikande.

Projektet "Världen är så stor" utvärderades positivt av eleverna. Förarbetet med berättelsen "Björken och stjärnan", diskussionerna om flyktingproblematiken och sessionerna med skådespelarna har varit lärorika och givande på många sätt. Ett stort tema med många lösa trådar bildar plötsligt en begriplig helhet genom varierande arbetssätt där en gammal berättelse möter dagens utmaningar i samhället. Detta sker helt enligt läroplanens målsättning med helhetsskapande undervisning och kompetensutveckling.

Största orsaken till att eleverna uppfattar projektet spännande är att TIU-metoden inkluderar eleverna i pjäsen. De får erfara situationen, ta del av känslan och agera i roll. Detta är nytt och förhoppningsvis något både skolvärlden och teatern kan vidareutveckla i framtiden för att möjliggöra lärande och kunskap i nya lärmiljöer.

MINNA RIMPILÄ, lektor i Vasa övningsskola

GENOMFÖRANDE

Under hösten 2018 turnerade TIU-programmet Världen är så stor runt om i Österbotten men även till Åbo och Helsingfors. Det blev 37 föreställningar för närmare 3000 lärare och elever.

PRESENTATIONSTEXT AV TIU-PROGRAMMET

År 2025. Finländska flyktingbarn har anlänt till ett nytt land på grund av den rådande situationen i hemlandet. Med sig har de sin ryggsäck och vad de behöver ha med sig i flykten. Två av barnen känner vi igen från Topelius Björken och stjärnan. Pojken heter Lasse och flickan heter Rosa. De har varit ute i världen i många år men fortfarande påminns de om bilderna hemifrån – björken, stjärnan, mamma och pappa. Precis som barnen i Björken och stjärnan får eleverna lämna det bekanta bakom sig och möta en ny värld där de måste lära sig att navigera. När TIU-programmet börjar registreras eleverna och blir flyktingar, nummerade i ett globalt system med de lagar och regler som råder i den nya tiden. De möts av Vakterna, Chefen och Volontären. TIU-programmet är interaktivt och skapas till stor del i stunden genom elevernas aktiva deltagande. Programmet fokuserar på vikten av att kunna uttrycka sig genom språket, inramat av Topelius och en flyktingsituation.

PRODUKTIONSUPPGIFTER

MANUS OCH REGI: Lina Teir

MANUSBÄRBETNING: Arbetsgruppen

I ROLLERNA: Johan Aspelin, Nina Dahl-Tallgren, Tove Qvickström

SCENOGRAFI: Lasse Idman

KOSTYMDESIGN: Belinda Fridlund, Hanna Enlund

MASK- OCH PERUKDESIGN: Fia Derghokasian

MUSIK- OCH LJUDPLANERING: Tim Stratton, Lina Teir

STUDIEMATERIAL: Sarah Bergkulla och Nina Dahl-Tallgren

WORKSHOP: Sarah Bergkulla

REKVISITA: Raija Sabel, Sara Snickars

DEKORVERKSTAD: Jeremy Crotts, Stig Lund, Nicholas Isaksson

FOTO, VIDEO, AFFISCH: Linus Lindholm, Frank A. Unger

TEATERCHEF/ANSVARIG UTGIVARE: Åsa Salvesen

FÖRSÄLJNINGSCHEF: Simon Ventus

FÖRSÄLJARE: Ingela Johansson

MARKNADSFÖRINGSCHEF: Jan Fröjdö

ETT STORT TACK TILL: Vasa övningsskolas personal, Röda Korset Vasa svenska avdelning, Eos, Svenska Litteratursällskapet, Javad Hussaini, Ingrida Grigaityte, Matilda Ståhl, Ahmed och Fares Shadad

FÖRESTÄLLNINGENS LÄNGD: ca 90 min, ingen paus (Byggtid: 2h, Rivningstid: 1h)

SPELPERIOD: 14.9–21.12.2018

Målgrupp: årskurs 4–7

Spelplats: Gymnastiksal

Rekommenderad gruppstorlek: 30–100 elever

Pris: 500€/föreställning + ev. turnérelaterade kostnader.

Inga salongsstolar behövs, publiken sitter på golvet.

INSTRUKTIONER TILL PEDAGOGERNA INFÖR TEATERBESÖKET

TIU-programmet lyfter fram en tematik som kan vara verklighet för någon elev i skolan. Eleven kan i samråd med läraren besluta om eleven vill delta eller inte. Efter TIU-programmet kan det finnas ett behov av att prata med någon vuxen om upplevelsen. Som barn är det viktigt att få bekräftelse och att känna sig sedd. Skolans hälsovårdare, psykolog eller kurator får gärna delta i programmet eller följa upp om det är någon som behöver prata efter teaterbesöket. Alla pedagoger rekommenderas använda vårt studiematerial inför och efter teaterbesöket. Vår teaterpedagog kommer gärna ut och håller workshop om så behövs.

Vi förutsätter att man åtminstone ser instruktionsvideon inför teaterbesöket. Inför teaterbesöket vill vi gärna att pedagogerna går igenom våra ordningsregler för TIU programmet tillsammans med eleverna. Pedagogerna deltar i TIU-programmet och deras roll är att spela ut-sänd personal från Röda korset för att observera barnen i lägret. De fungerar som en trygg person ifall ett barn väljer att avbryta spelet. Klarar ett barn inte av att följa spelets regler, kan pedagogen avlägsna barnet från rummet.

INSTRUKTIONER SOM PEDAGOGERNA GAV TILL ELEVERNA INFÖR PROGRAMMET

Ge en konkret förklaring till eleverna på skolan, att de tillsammans med Wasa Teater, kommer att få ta del av ett TIU-program och vad det innebär. Instruktionerna förbereder barnen på att det kommer att finnas stunder, när de deltar och stunder, när de sitter och följer med och allt det här gör de i roll. Ge en beskrivning av hur de accepterar fiktionen och går i roll, vilken betydelse registreringskortet har i spelet och hur de vet när TIU-programmet är slut. I förarbetet finns det övningar som mentalt och konkret förbereder barnen på att gå i roll.

Utanför gymnastiksalen möter eleverna facilitatorn (skådespelare-lärare ur TIU-programmet) innan spelet startar. Facilitatorn ger instruktioner och utför en uppvärmning med deltagarna innan själva spelet tar vid.

I slutet av TIU-programmet möts deltagarna av facilitatorn igen och de får tillsammans reflektera kring upplevelsen.

SYNOPSIS AV MANUS

FÖRARBETE

Innan TIU-gruppen kommer till skolan har klasserna sett en video där TIU förklaras och där teaterpedagog Nina går igenom fiktionskontrakt med mera inför TIU-programmet. Världen är så stor. Grupperna har också förarbetat TIU-programmet med hjälp av studiematerialet.

MÖTE MED ELEVERNA

UTANFÖR GYMNASIKSALEN

Nina som spelledare möter eleverna utanför gymnasiksalen. Hon berättar om TIU-programmet, går igenom fiktionskontraktet och vilka regler som gäller. Eleverna sätter tillsammans med Nina på sig registreringskort och går i roll som finländska flyktingbarn år 2025.

SCEN 1: REGISTRERING

Flyktingbarnen hämtas av två vakter och blir ställda i en kö fram till Chefen. Hon som läser av QR-koden på flyktingbarnens registreringskort och meddelar i vilken zon de ska sätta sig (zon A, B, C eller D). Två vakter övervakar, så att flyktingbarnen inte bryter mot några regler och visar dem till deras. Vakterna kontrollerar barnen, beordrar en zon att ställa sig upp och stå, ser till att de står innanför zonen och beordrar dem att sätta sig igen. Ett flyktingbarn tappar sin telefon (en skådespelare går nära eleven och faller telefonen på golvet), barnet får en utskällning för att ha tagit med en telefon in. När alla har hittat sina platser gick vakterna ut.

Chefen går strängt och nedlåtande igenom Mass World Migrations ordningsregler. Under den sista regeln kommer Rosa och Lasse in. De har varsin ryggsäck, ett liggunderlag och en sovsäck med sig. Rosas telefon har precis konfiskerats av en vakt. Chefen ropar åt dem att komma och registrera sig, vilket de gör och blir satta i varsin zon nära varandra. Chefen går ut.

SCEN 2: FÅR JAG TELEFONEN?

Rosa ber om att få låna Lasses telefon för att kontakta sin kompis Moa. Men Lasse vill inte ge den, eftersom han vill lyssna på musik medan hans skriver i sin bok. Det uppstår ett litet syskonräl och Lasse beskyller Rosa för att vara oaktsam. Det slutar med att Lasse lovar att Rosa ska få låna telefonen sen. Rosa tar fram fotbollen ur väskan och tittar på namnen som är skrivna på den. Hon kastar den lite för sig själv, frågar därefter om någon vill vara med och spela fotboll. Rosa berättar lite om sig själv och sitt fotbollsintresse. Lasse uppmanar henne att inte ska ställa till det för sig och hållas i sin zon. Hon sätter sig igen.

NYHET 1:

Informationsenheten spelar upp en nyhetsjingle och flyktingbarnen ombeds att ställa sig upp och lyssna till dagens nyheter. På bruten svenska berättar informatören: "Vad som ska hända med de 70000 finländska barnen som sedan snart tre år befinner sig runt om i Europa är

ännu oklart. Enligt Röda Korset har många inte gått i skola sedan 2022 när striderna bröt ut i Finland. Frågan om de finländska barnen kommer att tas upp på EU:s toppmöte i Paris i maj. Polisen i Travemünde i Tyskland larmar nu om den stora grupp finländska ungdomar som bor i hamnområdet. Allt fler ungdomar försöker ta sig till Finland genom att gömma sig under långträdare på färjorna. Förra veckan skadades en 13-årig pojke allvarligt." Därefter ombeds flyktingbarnen sätta sig igen.

Rosa berättar en historia om hur en av hennes vänner lyckades ta sig hem till Finland igen. Lasse ifrågasätter sanningshalten i historien, eftersom han hört samma berättelse men att det då var någon annan än Rosas kompis.

SCEN 3: YOUNG STAR

Volontären Eva från organisationen Young Star kommer. Hon har med sig en stor väska med material. Eva presenterar sig för flyktingbarnen och tar fram fyra stycken mjuka fotbollar. Hon ber vänligt flyktingbarnen ställa sig upp och forma en ring i sina zoner. Eva ber flyktingbarnen leka en lek som går ut på att kasta bollen mellan varandra i ringen, se varandra i ögonen, berätta vad man heter och vad man tycker om. Rosa i zon A berättar att hon håller på Real Madrid. Lasse i zon B berättar att han tycker om att sitta och skriva vid sitt skrivbord hemma i Kevlax. Han börjar visa bilder på det ur telefonen för någon bredvid.

Eva upptäcker att Lasse visar något på telefonen. Hon tar telefonen av honom eftersom de är förbjudna, men ser därefter bilderna och ger den tillbaka. Ber hastigt om ursäkt och tänker börja med en annan lek när hon blir avbruten av Rosa som undrar vad det är för mening att berätta om sig själv, vad man tycker och vad man tänker. Eva ställer frågan tillbaka till barnen som får svara. Därefter följer ytterligare några frågor kring att få säga vad man tycker och tänker, lyssna och bli hörd som barnen får ta ställning till. Lasse blandar sig i diskussionen och berättar om Naomi Wadler och hur hon fick världen att lyssna på vad hon ville säga. Eva plockar fram en platta, ber alla sätta sig tillsammans se på ett kort videoklipp av talet. Därefter ombeds barnen gå och sätta sig i sina zoner igen. Tillsammans med Eva pratar barnen om hur en person kan göra skillnad. Eva nämner Anne Frank som exempel och avslutar sedan sitt besök.

SCEN 4: FRED I FINLAND

Lasses telefon ringer, det är pappa som ringer. Lasse försöker ge telefonen till Rosa men Rosa kan inte prata med dem. Lasse ljugar och säger att Rosa inte kan komma till telefonen just nu, eftersom hon har fullt upp med sina kompisar. När samtalet är slut så ber Rosa om Lasses telefon. Hon vill se om hennes kompis, som hann fly till Sverige, har satt upp några nya bilder på sociala medier. Rosa blir arg för att de inte hann till Sverige, där flyktingbarn från Finland verkar ha det mycket bättre.

Rosa och Lasse grälar och båda längtar efter att det ska bli fred i Finland så de kan åka hem. Lasse försöker ge Rosa mod att hålla ut. Han googlar vem Anne Frank är och sätter sig ner för att skriva i sin bok. Rosa vill låna hans telefon och se på fotboll. Hon frågar varför Lasse skriver och han berättar att han gör det för att orka med vardagen i flyktinglägret. På nätet läser Lasse att det har blivit fred i Finland och visar nyheten till Rosa. Båda undrar om den kan vara sant eller om det är fake news.

NYHET 2:

Informationsenheten spelar upp en nyhetsjingle och flyktingbarnen ombeds att ställa sig upp och lyssna till dagens nyheter. På bruten svenska berättar informatören: "Det har blivit fred i Finland. Finlands president Rauha säger i ett uttalande att arbetet med att bygga upp landet igen kommer att ta lång tid. Järnvägen mellan Uleåborg och Vasa öppnas i slutet av sommaren. Olympiastadion i Helsingfors kommer att byggas upp igen och Stafettkarnevalen kommer troligen att kunna ordnas där redan nästa år. FN har meddelat att man kommer att ge Finland extra stöd för att kunna bygga upp landet igen." Därefter ombeds flyktingbarnen sätta sig igen.

SCEN 5: SLUTSIFFRAN 5

Chefen för flyktinglägret kommer in och bekräftar nyheten om att det har blivit fred i Finland. Dock byts glädjeropen ut mot förvirring när chefen meddelar att alla inte kommer kunna återvända, eftersom landet inte har kapacitet att ta emot alla. Endast tjugotusen av de sjuttiotusen flyktingbarn kommer att få återvända till Finland igen. Chefen ber därefter dem med slutsiffran fem på sina registreringskort ställa sig i zon A, alla andra i zon C. Varken Rosa eller Lasse har slutsiffran fem på sina registreringskort. Lasse upprepar förtvivlat att det måste vara ett misstag. Rosa undrar om det är mot lagen för dem att återvända till Finland. De funderar på att ringa sina föräldrar, men bestämmer sig för att inte göra det, eftersom de inte vill ge dem fler dåliga nyheter. Rosa lägger sig på golvet mittemellan de båda zonerna. Lasse står i utkanten av zon C. Det blir tyst. Om några flyktingbarn t.ex. skrattar för att de har fått flygbiljett kommenterar Lasse det.

SCEN 6: ROSA RONALDO

Lasse går till Rosa och försöker trösta henne, men hon reagerar inte. Lasse står tyst. Han tittar mot barnen. Eva kommer in med sin väska och lämnar den vid informationsenheten. Hon vill fira freden tillsammans med flyktingbarnen, men får höra att alla inte kommer att få återvända hem. Hon kan inte tro att det, men får det bekräftat när hon ringer sin organisation. Eva ursäktar sig, säger att hon egentligen borde vara på ett annat flyktingläger. Hon upprepar att det här måste vara ett misstag och går ut. Kvar blir hennes väska.

Rosa ligger maktlös kvar på golvet och Lasse går åter

fram till henne för att ge henne tröst. Han berättar om ett fotbollsminne och om deras granne som brukade kalla henne för Rosa Ronaldo. Han berättar om hur han sett upp till henne och frågar vad hon tror hennes tränare skulle tycka om han såg att hon gav upp. Han berättar att deras pappa sa att det aldrig skulle glömma vem de var. Till sist säger han att han behöver henne. Rosa tar sig upp och tillsammans bestämmer de sig för att göra någonting åt deras situation.

SCEN 7: #FINLANDSBARN

De hittar Evas väska som är fylld med gröna lappar och tuschpennor och ber de alla flyktingbarn om hjälp. De ber barnen skriva vad de tycker om deras situation just nu. De hittar på hashtaggar tillsammans med barnen som de kan använda för att sprida deras budskap på sociala medier.

SCEN 8: DEMONSTRATION

De börjar diskutera hur de ska sprida infon på nätet. De sätter upp linor runt informationsenheten och lapparna på dem. Linorna och lapparna runt informationsenheten påminner om ett tält. Informationsenheten börjar ge ljud ifrån sig, ropar upp siffror och ord på ett främmande språk. Lasse kopplar om enheten och musik strömmar istället ur dess högtalare. Ljuset släcks i salen. Alla går i ring. Tillsammans klappar, stampar och sjunger de fotbollsramsor. Lasse börjar filma. Rosa och andra flyktingbarn berättar för kameran hur de har det.

SCEN 9: JAG TÄNKER SITTA HÄR

När demonstrationen är som mest högljudd tänds plötsligt ljuset och Chefen rusar in. Hon skäller ut flyktingbarnen för att ha vandaliserat informationsenheten. Hon beordrar dem att gå och sätta sig i sina zoner. Rosa vägrar, hon sätter sig tätt intill informationsenheten och ifrågasätter sättet de blivit behandlade på. Chefen blir argare och beordrar dem att följa de lagar och regler som finns. Frågan ställs på sin spets när Rosa ber dem som tycker att de inte blivit rättvist behandlade att komma och sätta sig med henne. Barnen väljer mellan att sitta med Rosa eller stå med Chefen. Lasse vet inte vad han ska göra utan frågar barnen om råd. Barnens val diskuteras. Till slut ställer sig Lasse på Chefens sida. Rosa och barnen vid informationsenheten börjar mäsas "Vi vill gå hem" med låg ton. Chefen tappar besinningen, hon rusar fram till Rosa och börjar slita i registreringskortet. Chefen attityd förändras abrupt när hon upptäcker att Lasse filmar henne. Leende säger hon några vänliga ord om flyktingbarnen varefter hon sätter handen över kameran, ger Lasse en varning och rusar argt ut.

Lasse fortsätter filma och barnen säger "Hjälp Finlands barn" på olika språk. De tar en selfie tillsammans innan Lasse sätter undan telefonen.

SCEN 10: DU FINNS INTE

Chefen kommer tillbaka in. Lasse ger i smyg sin telefon

till ett annat flyktingbarn. Chefen ropar upp Lasses registreringsnummer och ber honom komma fram till henne. Chefen blipper Lasses registreringskort och meddelar att hon inte längre kan hitta honom i deras system. Rosa frågar hur han då ska få mat och tillträde till flyktinglägret. Chefen svarar inte utan ber om att få Lasses telefon, han svarar att han inte längre har den. Chefen kroppsvisiterar Lasse och upptäcker att han inte har någon telefon. Chefen hotar med att kroppsvisitera alla och går för att hämta vakterna. Lasse och Rosa funderar vad de ska göra, nu när Lasse inte längre är registrerad. De bestämmer sig för att försöka ta sig hem igen. Lasse ger sin bok till ett av de andra flyktingbarnen. Rosa och Lasse springer ut. Man hör hur vakterna ropar efter dem.

SCEN 11: HÄR SLUTAR BERÄTTELSEN (NYHET 3)

Informationsenheten spelar upp en nyhetsjingel och flyktingbarnen ombeds att ställa sig upp och lyssna till dagens nyheter. På bruten svenska berättar informatören: "Hashtagen Finlandsbarn har nu använts hundratusentals gånger sedan den började användas för några dagar sedan. Internet fylls med texter och bilder av fin-

ländska barn på olika håll i Europa som vill gå hem. Det är bara hashtagen metoo på 2010-talet som har använts fler gånger. Nästa vecka kommer det att ordnas demonstrationer i flera städer i Europa för Finlands barn."

Därefter ombeds flyktingbarnen sätta sig igen.

Eva kommer in och ett av barnen ger henne Lasses bok. Hon frågar vart Lasse och Rosa tagit vägen och vad barnen vill att hon ska göra med boken. Hon läser ett stycke ur den. Där har Lasse skrivit om hur han hoppas att återföreningen med deras föräldrar ska bli (liknande det som händer för barnen i Topelius Björken och stjärnan).

Nina tar av sig sina rollkläder och avslutar föreställningen som facilitator. Facilitatorn ber barnen ta av sig sina registreringskort och gå ur roll. Barnen får ta en plats i rummet där de kände sig speciellt berörda. Tove och Johan kommer in. De går tillsammans med Röda Korset-personalen (lärarna) runt och lyssnar på varför barnen har valt platserna. Sen sätter sig alla i en stor ring och upplevelsen avrundas tillsammans. På väg ut har barnen möjlighet att ge kommentarer och ställa frågor till skådespelarna.

DRAMAKONVENTIONER SOM ANVÄNDES I TIU-PROGRAMMET

SPEL OCH LEKAR (GAMES)

Lekar för att skapa fokus, uppmärksamhet, lugn eller engagemang. Kan användas för att förstärka eller konkretisera en uppfattning av någonting och som en presentation av en kommande situation. T.ex. olika former av namnlekar.

OFFICIELLA MEDDELANDEN, BREV, DAGBOKSCITAT, TIDNINGSARTIKLAR, DOKUMENT (OFFICIAL MESSAGES, LETTERS, DIARIES, JOURNALS, DOCUMENTS)

Med hjälp av meddelandet så kan man presentera en välformulerad problematik i en viss kontext. Det kan t.ex. vara inspelade meddelanden, fotografier, videor eller utprintade dokument. Dessa meddelanden kan vara skrivna i eller ur roll.

KOSTYMER (COSTUMES)

Kostymering kan vara mycket enkel och symbolisk och används för att deltagarna ska kunna skapa en föreställning om personerna i berättelsen.

KOLLEKTIV ROLL (COLLECTIVE ROLE)

Deltagarnas kollektiva roll i berättelsen.

ARTEFAKTER (ARTEFACTS)

Föremål som används för att förstärka dramat och öka spänningen.

NARRATIV (VOICE OVER)

Berättelse som framförs av i syfte att skapa stämning, ge information, underlätta reflektion, föra handlingen framåt i tiden.

Värderingsövning

Deltagarna får ta ställning till olika frågor eller påståenden och reflektera kring sina egna och varandras tankar och åsikter.

TJUVLYSSNA (LISTENING IN, EAVESDROPPING, OVERHEARED CONVENRATIONS)

Deltagarna får lyssna till en improviserad eller inövad diskussion mellan två personer som om "det inte var meningen" att de skulle höra den. Syftet är att öka spänningen och ge mera information om dramat.

Deltagande diskussion

Diskussion i roll kring en frågeställning. Kan användas för att föra handlingen vidare.

UTOMSTÅENDE HOT (OFF-STAGE PRESSURE)

En ny bestämmelse, lagparagraf, person eller regel som snart kommer att anlända eller träda i kraft. Kan användas för att avsluta en övning eller för att komma till ett beslut och föra handlingen vidare.

LJUDKOLLAGE (SUPPORTING SOUND)

Deltagarna skapar tillsammans en ljudmatta genom att använda kroppen som instrument. Det kan användas för att tolka en händelse, ackompanjera en händelse, skapa en helhet av innehållet eller berättelsens olika delar.

MINIDRAMA, IMPROVISATION I SMÅGRUPPER (MINI PRODUCTIONS, TEAMS, SMALL GROUP PLAYMAKING, IMPROVISATION)

Improvisation i smågrupper för att förstärka rollen och hitta egna tolkningar på en situation.

Markering av ett ställe (marking the moment)

Deltagarna ombeds ta en plats i rummet där de i dramat kände sig speciellt berörda. Deltagarna uppmanas dela med sig av sina reflektioner.

KÄLLA:

Allan, Owens & Barber, Keith red. (2006). *Dramakompassen. Helsingfors: Draamatyö.*

PUBLIKARBETE

STUDIEMATERIAL

Wasa Teater har under många år producerat studiematerial till pjäser, vars målgrupp är barn och unga. Därför stod det tidigt klart att man i samband med TIU-programmet Världen är så stor skulle utforma ett studiematerial med dramapedagogiska övningar kring dess innehåll, formspråk och tematik. Studiematerialet är utformat så att pedagogen självständigt kan utföra övningarna i klassrummet innan och efter ett teaterbesök. Studiematerialet var en viktig del av helhetsupplevelsen och Wasa Teater rekommenderade att alla elever fick ta del av det i samband med sitt teaterbesök. Materialet utformades av teaterpedagogerna Sarah Bergkulla och Nina Dahl-Tallgren.

FÖR- OCH EFTERARBETE

Studiematerialet innehåller en hyllning till författaren och opinionsbildaren Zacharias Topelius, vars berättelse Björken och stjärnan stått som inspiration till TIU-programmet. Målet med materialet var att fokusera på värdegrundsarbete, läsning och skrivning.

Studiematerialet innehöll en introduktion, produktionsfakta, beskrivning av produktionen och dess spelstil, hälsningsord från regissör och skådespelare, hälsningsord från en pedagog som tagit del av processen och text om det forskningsprojekt i vilken TIU-programmet ingick. Där kunde man även läsa om Zacharias Topelius, om FN:s flyktningorgan UNHCR, en intervju med en flyktning som hade följt med repetitionsprocessen och fördjupa sig i hur teaterbesöket kommer att gå till. Där emellan fanns även citat av Zacharias Topelius och repliker från TIU-programmet. För- och efterarbetet innehöll 18 uppgifter och utöver det två utvärderingsuppgifter.

Efterarbetet innehöll även en övning som var resultatet av ett mycket givande samarbete med tidningen Eos, vilken Topelius en gång i tiden var med och startade. I uppgiften skulle barnen skriva en text om hur de tror att Finland ser ut i framtiden och vad de kan göra för att skapa en bättre framtid. Uppgiften var en tävling, där barnen fick skicka sina texter till tidningens redaktion. Vinnare utsågs och publiceras följande vår. Tidningen hade tidigare på hösten även gjort en längre intervju med arbetsgruppen och följt med en föreställning under turnén.

I studiematerialet uppmuntrade man pedagogerna att vara lyhörda och låta elevernas tankar och konstnärliga upplevelse av TIU-programmet styra valet av bearbetningsuppgifter. Man bad dem även använda materialet så som de ansåg lämpligt för sin grupp och anpassa innehållet enligt elevernas mognad och den tid de hade till sitt förfogande.

Eftersom ett TIU-program består av dramapedagogiska element och bygger på devising, så var skådespelarnas medverkan i utformningen av studiematerialet mycket viktig. TIU-programmet utvecklades under repetitionsperioden allt efter att ensemblen mötte nya provdeltagare. För att kunna alstra innehåll till publikarbetet var det därför av största vikt att teaterpedagogen höll en kontinuerlig dialog och lyssnade till de impulser, tankar och frågor som väcktes hos dramaturg, regissör, lärarskådespelare och deltagare. Studiematerialet och workshopen fungerade även som en ventil där man kunde överföra, öppna upp och fördjupa sådant som inte fick utrymme att bearbetas i själva TIU-programmet. Detta gav dramaturgen möjlighet att skala av och renodla föreställningens innehåll utan att deltagarna senare skulle gå miste om innehållet.

WORKSHOP

Teatern erbjöd workshopar före och efter teaterbesöket. Workshoparna utformades och genomfördes av teaterpedagog Sarah Bergkulla. I workshopen före teaterbesöket introducerades TIU-programmet och dess tematik för eleverna. Genom olika dramaövningar reflekterade de kring vad ett hem är, hur det skulle kännas att tvingas fly från sitt hem och hur det skulle kännas att vara flyktning. Teaterpedagogen berättade också hur ett TIU-program går till. Med workshoparna ville teatern hjälpa eleverna sätta sig in i den känslövärld en flyktning kan befinna sig i och den roll de själva ska spela i TIU-programmet. Workshopen efter teaterbesöket fokuserade på den konstnärliga upplevelsen, kopplade den till hur världen ser ut just nu och hur vi vill att den ska se ut i framtiden. Under workshopen inspirerades eleverna att själva vara aktiva och jobba för en bättre och rättvisare framtid.

SARAH BERGKULLA, teaterpedagog

FÖRSÄLJNING OCH MARKNADSFÖRING AV PROGRAMMET

Marknadsavdelningen på Wasa Teater består av en försäljningschef, en försäljare, en marknadsföringschef, en biljettkassaansvarig, en fotograf/grafiker och två teaterpedagoger. I stort sett hela avdelningen var på något sätt involverade i produktionen av Världen är så stor. Här beskriver vi våra erfarenheter av produktionen Världen är så stor.

FÖRSÄLJNINGSTRATEGI

Försäljningen och marknadsföringen av turnéproduktioner skiljer sig i någon mån från exempelvis en produktion på stora scenen, eftersom målgruppen är klart definierad och avgränsad. Trots det finns det ele-

ment som återfinns i båda produktionstypernas försäljningsstrategier. Skillnaden syns främst i att innehållet i materialet riktas tydligare till målgruppen för turnéproduktionen och speciellt innehållet snarare än det visuella är viktigt för att fånga målgruppens intresse.

Det visuella spelar förstås en roll men det behöver inte "fånga blickar på stan" i ett enormt informationsflöde på samma sätt som i vissa andra fall. En tydlig skillnad med Världen är så stor jämfört med andra produktioner, är att så gott som varje försäljningssamtal inleddes med en fråga om pedagogen kände till TIU som metod, eftersom det är så centralt i produktionen. De flesta hade åtminstone någon slags bekantskap med begreppet.

FÖR VÄRLDEN ÄR SÅ STOR PRODUCERADES:

- Fotografier
- Postrar för både digital och fysisk distribution
- Webbsida dit kunder styrdes för att kunna bekanta sig med produktionen
- Förhandsvideo (del av det pedagogiska materialet)
- Reklamvideo (användes i sociala medier i en kampanj riktad till pedagoger)
- Video med elevernas reaktioner
- Postutskick till målgruppen
- Försäljningssamtal till hela primära målgruppen (lägstudier i Österbotten)
- Pressmeddelanden
- Pedagogträff
- Mejlutskick till Wasa Teaters teaterpedagognätverk
- Webbartiklar om produktionen på turné och om samarbetet med Vasa övningsskola

Även om målgruppen är avgränsad när det gäller turnéproduktioner i allmänhet, så ger själva faktumet att produktionen turnerar en möjlighet att nå nya målgrupper. I vanliga fall kommer Wasa Teaters kunder i huvudsak från Österbotten. I och med att Världen är så stor turnerade kunde vi vända oss till målgrupper utanför Österbotten vilket vi sällan annars gör med produktioner för lågstadier.

Förutom att Världen är så stor kunde spelas i skolor runt om i Österbotten, köptes föreställningen också av skolor i Åbo, Ekenäs, Kyrkslätt, Helsingfors och Vanda. Stort intresse för produktionen fanns också på andra orter längs sydkusten. Dessa föreställningar förverkligades delvis genom ett samarbete med Folktinget. Nästa gång Wasa Teater producerar ett TIU-program borde inriktningen vara nationellt alternativt nordisk från början.

UTMANINGAR

Den största utmaningen för försäljningen berodde på en planeringsfråga där målgruppen (årskurs 4–7) tidigare samma år hade besökt Wasa Teater och dessutom var tilltänkt som målgrupp inkommande vår. Detta ledde till att skolor som potentiellt var intresserade av föreställningen inte hade råd att köpa in den, eftersom deras budget för teaterbesök redan var förbrukad. Inför nästa projekt har vi redan i detta skede påtalat utmaningen och försöker medvetet rikta in oss på en målgrupp som inte konkurrerar med teaterns övriga föreställningsverksamhet.

För försäljningen var föreställningens längd samt bygg- och rivningstid en liten utmaning. I praktiken ockuperade vi skolornas gymnastiksalar en hel dag, vilket ibland kunde försvåra möjligheterna att hitta lämpliga datum.

TIU är ett nytt koncept för oss men också för skolorna. Vi är glada att mottagandet på förhand var så positivt som det var och mycket glada över att responsen efter besöken på skolorna varit överväldigande positiv. Att konceptet var nytt var inte direkt en utmaning, eftersom försäljningen och försäljaren visste vad och hur produktionen skulle säljas men tröskeln för skolorna att köpa produktionen var eventuellt något högre än normalt. Det kan i och för sig också bero på helt ekonomiska faktorer som tidigare nämnts.

TURNÉPLANERING OCH GENOMFÖRANDE

- Ramar för designteam
- Kundkontakt
- Uppföljning
- Reseplanering
- ostanadsberäkning

POTENTIAL FÖR TIU INOM WASA TEATER

Marknadsavdelningen upplever att det finns potential för att vidareutveckla TIU inom Wasa Teater. Produktionen och formen har naturligtvis ett konstnärligt värde,

ett pedagogiskt värde och ett samhälleligt värde men här väljer vi att begränsa våra kommentarer till vårt eget område. Vi ser att TIU-produktioner, både den som gjorts och i framtida produktioner, har ett stort värde för byggandet av Wasa Teaters varumärke. Wasa Teater har redan nu utmärkt sig som en föregångare inom publikarbete och publikorienterad teaterverksamhet. Att vidareutveckla de erfarenheter som Världen är så stor har gett är ett logiskt steg i rätt riktning för teatern.

På grund av TIU:s pedagogiska innehåll är det mycket viktigt både för produktionens förverkligande och försäljning att namnstarka sakkunniga är involverade i processen. Världen är så stor var en mångfacetterad produktion men ett starkt tema var flyktingskap. Lina Teir, som skrev och regisserade Världen är så stor, är både sakkunnig och ett namn som förknippas med ämnet. Det gav produktionen extra tyngd, vilket behövs för förhållandevis nya koncept som det här. Oberoende av vilka ämnen som behandlas i framtiden, tror jag att det är viktigt för att garantera kvalitet och för att ge försäljningsargumentet att sakkunniga involveras djupt i processen.

SIMON VENTUS, försäljningschef

UTVÄRDERING AV PROGRAMMET

Efter ett TIU-program är det intressant att undersöka mottagarens förståelse av den estetiska gestaltningen tagits emot och vad mottagaren lärt sig. En undersökning av TIU-programmet utförs, ofta brukar detta vara ett frågeformulär som lärarna och målgruppen ska fylla i efter programmet.

För att kunna vidareutveckla Wasa Teaters dramapedagogiska koncept och verksamhet, så har teaterpedagogen aktivt följt med och utvärderat föreställningens mottagande. Denna utvärdering är en sammanfattning av en enkätundersökning och intervjuer med kommentarer från deltagande elever och pedagoger. Här kan du läsa en sammanfattning av alla enkätsvar.

HUR UPPLEVDE PEDAGOGERNA TIU-PROGRAMMET?

Pedagogerna upplevde teaterformen som någonting nytt, spännande och annorlunda. De kände att TIU-programmets tematik var viktig och aktuell. De tyckte att eleverna hade fått en givande upplevelse. Eleverna hade istället för att läsa om hur det är att vara flykting, fått känna på det med hela kroppen, vilket gav dem en helt annan förståelse. Eleverna hade lärt sig mer om medmänsklighet, att tänka själva och använda både sin hjärna och sitt hjärta. Pedagogerna tyckte om att de också fick en egen roll i programmet och att de utgående från den kunde stöda de elever som behövde lite extra översikt. Ibland kände pedagogerna att det var svårt att själva veta när de skulle ingripa i rollen som utsänd från Röda Korset. En del kände att allvaret i pjäsen inte höll hela vägen, medan andra berättade att TIU-programmet hade gett upphov till många känslösa samtal efteråt.

VILKEN LÄRANDEPOTENTIAL SER PEDAGOGERNA I TIU?

Pedagogerna ser mycket stor potential i TIU och vill gärna ta del av fler produktioner i framtiden. De tyckte om att eleverna var delaktiga och aktiva under föreställningen och att det väcktes ett naturligt engagemang att utforska tematiken. De ansåg att TIU gagnar kreativiteten, den muntliga framställningen och gruppgemenskapen. Pedagogerna gav förslag på att man kunde arbeta ännu mer ämnesöverskridande, vilket gagnar de mångsidiga kompetenserna som finns i läroplanen. Pedagogerna såg fördelarna med att för- och efterbehandla ett teaterbesök.

HUR UPPLEVDE ELEVERNA TIU-PROGRAMMET?

Eleverna upplevde att teaterformen var annorlunda och rolig. De kände att TIU-programmet var både spännande, roligt och skrämmande. Många elever beskrev ordet "skrämmande" som någonting positivt, som väckte nyfikenhet. Eleverna tyckte om att få vara i roll, göra olika aktiviteter och vara med och levandegöra berättelsen.

Eleverna kände empati för flyktingarna och tyckte att vakterna i början av TIU-programmet var de som var mest skrämmande. En del elever upplevde att det var svårt att veta när de skulle delta och när de skulle följa med i föreställningen.

VAD TYCKTE ELEVERNA ATT DE LÄRDE SIG?

Eleverna upplevde att de lärde sig mer om flyktingar, orättvisor och hur det känns att bli felbehandlad. De lärde sig också mer om samarbete och att om många är överens så kan man skapa en förändring. De insåg hur bra vi har det i Finland och hur det kan kännas att komma ensam till ett land där man inte kan kommunicera med invånarna. Eleverna fick jobba med sina känslor och lära sig att hantera dem. De upplevde också att de hade lärt sig nya ord och hur de används.

Elevers respons på frågan: vad tyckte du var sensmoralen i TIU-programmet?

- Ge inte upp
- Stå alltid upp mot orättvisor
- Gör det som känns bra
- Det finns alltid hopp
- Tro på dig själv
- Uppskatta det du har

FORSKNING KRING TIU-PROGRAMMET

ATT SPELIFIERA TOPELIUS - LÄRARPERSPEKTIV PÅ ESTETISKT LÄRANDE INOM TIU

En studie genomfördes i samarbete med FD Hannah Kaihovirta, universitetslektor i de estetiska ämnenas didaktik vid Helsingfors universitet, och PeM Minna Rimpilä, lektor vid Vasa övningskola F-6. Delar av arbetet har finansierats genom medel från Högskolestiftelsen i Österbotten.

Begrepp som spelifiering och spelbaserat lärande används idag i många pedagogiska sammanhang. Exempelvis uppmuntras läraren att "använda sig av de möjligheter som spel och spelifiering erbjuder" inom grunderna för läroplanen inom den grundläggande utbildningen (Utbildningsstyrelsen, 2014, s.31). Spelifiering innebär att man använder sig av element från spelvärlden i ett annat sammanhang än spelindustrin, till exempel i skolan (Deterding, 2011). Spelifiering ses ofta som en motivationsdesign (Palmquist, 2018) och kan exempelvis handla om poängsystem för utförda uppdrag men vår utgångspunkt är att det finns andra spelelement man kunde använda sig av. Exempelvis har vi tidigare undersökt spelifiering i formen av hur elever tolkar och återskapar det visuella uttrycket i ett antal independentspel (Ståhl, Kaihovirta & Rimpilä, 2017; 2018).

I den aktuella studien utgår vi från ett helhetsskapande samarbetsprojekt med utgångspunkt i drama, bildkonst samt modersmål och litteratur. Vi undersökte hur pedagogerna uppfattade arbetet med att planera och genomföra den interaktiva pjäsen *Världen är så stor*. Vidare undersökte vi hur spelifiering, inom ramen för TIU, tar sig uttryck inom skapandet och utförandet av den interaktiva pjäsen.

De preliminära resultaten visar att pedagogerna tog fasta på de olika aktörernas roller i samarbetet och diskuterade såväl pjäsens ramar som innehåll i relation till läroplansgrunderna. Vidare visar det preliminära resultatet att spelifiering förekommer på olika nivåer inom arbetet med den interaktiva pjäsen, med fokus på olika spelelement. Ett exempel på spelifiering är att göra en gameshow med Zacharias Topelius som tema så som studiematerialet av Wasa Teater föreslår.

Den vetenskapliga artikeln är för tillfället under granskning men närmare information hittar ni på min forskarblogg (se länk nedan) då studien publicerats. Vidare avser vi även publicera ytterligare en text om spelifiering inom den interaktiva pjäsen, nu med ett elevperspektiv,

och presentera den i samband med den spelpedagogiska konferensen ECGBL 2019 i Odense, Danmark.

MATILDA STÅHL, doktorand inom pedagogiska vetenskaper, Åbo Akademi
<https://matildastahl.wordpress.com>

KÄLLOR

- Deterding, S. Dixon, D. Khaled, R. Nacke, L. (2011). *From Game Design Elements to Gamefulness: Defining "Gamification"*. MindTrek'11, September 28-30, 2011, Tampere, Finland.
- Nacke, L. Deterding, S. (2016). The maturing of gamification research. *Computers in Human Behaviour*. 71. 450-454.
- Palmquist, A. (2018). *Det spelifierade klassrummet. Studentlitteratur*
- Ståhl, M. Kaihovirta, H. Rimpilä, M. (2017). *Visual Learning and Identity Construction through Gamification in Visual Art Education. Conference proceedings, ECGBL 2017, Graz, Austria.*

TANKAR OCH REFLEKTIONER KRING PROJEKTET

Här presenteras reflektioner från skådespelarna, regissören/dramaturgen, scenografen, teaterchefen, administrativa chefen och verkstäderna på teatern. Skribenternas texter (och intervjuer) utgår från personliga reflektioner, professionella utmaningar och speglar konkreta lärdomar från projektet TIU på Wasa Teater.

SKÅDESPELARNAS REFLEKTIONER

Jag visste inte vad TIU var, när jag hörde att jag skulle medverka i en TIU-produktion. Jag hade inga förväntningar och inga förutfattade meningar. Jag gick in i processen med öppet sinne och tyckte att det skulle bli spännande att få lära mig något nytt.

Det som främst skapade frågor var de "öppna" delarna i manuset, alltså de delar där vi skådespelare skulle verka som skådespelare-lärare, och inte bara föra en dialog med varandra.

Det var också de delarna som skapade mest huvudbry och frågor under repetitionsperioden. Att repetera scener utan publik, där publikens medverkan är avgörande. Det var stundvis svårt och frustrerande. Dessa interaktiva delar i TIU var också det som jag lärde mig mest av under denna process. Att kunna vara i roll, samtidigt som jag kan ta in barnen i spelet, ge dem utrymme, och sedan driva situationen vidare vart jag vill. Att improvisera inom vissa givna ramar. Att agera i nuet med barnen, i roll. Jag tyckte att det var spännande och givande att utvecklas som TIU-skådespelare och under processens lopp märka att jag har lärt mig olika redskap att improvisera och använda mig av.

Det har varit intressant att se hur olika varje föreställning har varit beroende på vilka elever och medspelare vi har haft. Det har varit otroligt spännande att märka att idéer kommit från barnen som helhjärtat gått med i fiktionen. Jag har också insett hur mycket förarbetet har påverkat deras upplevelse.

Det har varit tungt att spela för stora grupper med över 100 barn. Jag upplever att det emellanåt har varit för stora grupper. Det har varit svårt att hålla alla barns uppmärksamhet och hinna se och ta in dem. Det har varit fint att få jobba med en teaterpedagog och få en inblick i dennes arbete. Jag har en större förståelse för vikten av för- och efterarbete.

Jag tror att den här sortens inkluderande/interaktiva teater kommer att spela en stor roll i framtidens teater. Den feedback som vi har fått efter våra föreställningar har talat klartext. Barnen tycker om att delta och själva vara aktiva, inte bara sitta som passiv publik. Jag skulle gärna jobba med TIU igen.

TOVE QVICKSTRÖM, skådespelare

När jag först fick höra att jag skulle medverka i ett TIU-program, var jag totalt ovetande om vad det egentligen betyder. Det var svårt att ha några som helst förväntningar på vad det skulle bli när det blev färdigt. Istället valde jag att vara öppen och steg in i en ny värld där frågorna och svaren virvlade runt i huvudet och tankarna var svåra att hålla reda på.

Repetitionsprocessen var lång men otroligt givande. Jag märkte att jag plötsligt utforskade helt nya sidor av mig själv. Det bidrog också till att jag ibland kände mig väldigt tudelad och inte riktigt visste om jag kunde lita på min magkänsla, när jag i stunden skulle göra beslut gällande ärenden både på och utanför scenen. Det kändes ovanligt osäkert i början, eftersom det inte fanns någon scen. Vi var mitt bland åskådarna, som inte fungerade som åskådare utan karaktärer i berättelsen. Men ack, så viktig denna osäkerhet var för att lära sig att hålla ihop föreställningen.

Det svåraste var nog att repetera utan att ha deltagare med sig i salen. Det är nämligen det som är så spännande med TIU, att du kan få repliker sagda till dig, som du aldrig hade väntat dig eller förberett dig på. Du måste ständigt vara i nuet, leva och andas just i denna stund. För det går inte att förutspå hur en föreställning kommer att se ut just den dagen. Jag gick också i fällan några gånger, när jag försökte återskapa något, som jag hade skapat kvällen innan. Jag upplevde att det inte utvecklade berättelsen särskilt mycket.

Man måste börja från noll. Skrämmande? Ja! Men minst lika spännande, obehagligt och nervkittlande. Jag känner att det är genom att vara i nuet, som jag har utvecklats mest som skådespelare. Att kunna använda mig av alla impulser som omgivningen och alla (ibland över 130) medspelare ger, eller inte ger, mig. Min magkänsla har dessutom räddat mig många gånger under den här resan.

Wasa Teater framstår i mina ögon som en föregångare, när de som första institutionsteater valde att sätta upp ett TIU-program. Det visade sig under turnén att intresset och nyfikenheten för vår produktion är väldigt stor. Jag upplever att denna form kan vara en värdig motståndare för alla skärmar som styr över våra liv. Barn och ungdomar har genuint blivit påverkade och berörda av vår pjäs. De tyckte om att de själva var berättare, inte bara åhörare, och att de blev hörda. Jag tror att den här formen kan utvecklas hur långt. Endast fantasin sätter gränser. Jag skulle själv vara väldigt intresserad av att vidareutveckla och fortsätta utforska denna värld i framtiden.

Vi hade ett bra, fungerande team i denna process. En regissör och en teaterpedagog/skådespelare, som båda brann för projektet samt två skådespelare, som kom med i projektet, utan att veta vad som väntade dem. När rätt människor strålar samman, blir det ofta någonting bra, ibland till och med magiskt, av det. Vi har gett och tagit, lärt och lärt ut, tappat bort oss för att sedan igen se ljuset tillsammans. Om du får skapa en TIU med människor du litar på och trivs med, finns det inga gränser för hur bra slutprodukten kan bli. Tillsammans. Ett ord som betyder så mycket och är en grundsten i ett TIU-projekt enligt mig.

JOHAN ASPELIN, skådespelare

REGISSÖREN OCH DRAMATURGENS TANKAR INFÖR FRAMTIDEN MED TIU

Min förhoppning är att TIU som form växer i takt med att fler skådespelare medverkar i TIU-produktioner och samtidigt fortbildas i teaterformen. Det samarbete som inletts i och med Världen är så stor -projektet mellan teatern, Åbo Akademis forskare och Vasa Övnings-skolas lärare kunde utvecklas så att ett gemensamt forskningslaboratorium skapas. Det finns spännande upptäckter att göra i skärningspunkten mellan scenkonst, undervisning och forskning. Min ambition är att vidare kunna utforska vilka synergieffekter det ger när teater och undervisning möts. Jag ser det som att både teatern och skolan har det gemensamt att man strävar efter att skapa utvecklande möten och upplevelser. Vilken form de tar är något jag hoppas att vi tar oss an med öppenhet och nyfikenhet och samtidigt med en analyserande blick som gör att vi kan formulera ny kunskap om kreativa och inkluderande former av lärande.

LINA TEIR, regissör och dramaturg

SCENOGRAFENS REFLEKTIONER

Det var mycket givande och intressant att jobba med produktionen Världen är så stor. Jag hade inte hört om TIU innan denna produktion. Jag blev direkt nyfiken när jag diskuterade med Lina Teir om vad TIU går ut på och hennes idéer och tankar kring projektet.

Eftersom föreställningen skulle spelas i en gymnas-tiksal så blev utmaningen att bygga upp ett flykting-läger där. Jag insåg under planeringen att istället för att planera scenografin i hela utrymmet så kunde den vara centrerad i mitten av utrymmet med eleverna runt omkring.

En väldigt viktig del i föreställningen var den infor-mation som kom utifrån flyktinglägret. Detta fick mig att inse att denna information kunde vara den centrala delen i rummet. I och med att föreställningen utspela-des i framtiden kom jag med idén om en informations modul som informerade och styrde flyktingarna i rum-met. Den blev som en egen karaktär i föreställningen. Mass World Migrations enhet 213765 avgränsades av några skärmar som ramade in spelutrymmet. Det fanns koner i rummet som markerade och olika zoner där flyktingarna skulle sitta.

Jag har jobbat med många turnerande föreställning-ar i skolor, men en ny upplevelse för mig var elevernas deltagande i själva föreställningen. Jag tror starkt att detta är en bra form för lärande.

Jag skulle gärna fortsätta utveckla denna sorts form av teater.

LARS IDMAN, scenograf

INTERVJU MED TEATERCHEF ÅSA SALVESEN

BERÄTTA VARFÖR DU VALDE ATT LÄGGA ETT TIU-PROGRAM PÅ REPERTOAREN.

Det var inte en självklarhet från början utan snarare något som uppstod i planeringsprocessen av hela projektet. Inledningen till projektet startade från en idé om att vi på något sätt ville uppmärksamma Topelius 200-årsjubileum i vår repertoar och där målgruppen skulle vara barn i lågstadiet och ungdomar i årskurs 7. Utmaningen var hur vi skulle ta oss an Topelius omfattande livsverk. I diskussioner på teatern kom vi fram till att vi ville göra TIU, teater i undervisningen, för att verkligen kunna engagera barnen i den tankevärld som var Topelius, dvs ett samhälle där alla har en rätt att få sin röst hörd och vikten av att kunna uttrycka sig. Lina Teir kopplades in eftersom hon har kunskap om manusskrivande, regi och TIU som teaterform. För mig personligen var konceptet nytt. Jag hade ingen egen erfarenhet av det, jag hade endast hört om det.

HUR UPPLEVDE DU TIU-PROGRAMMET "VÄRLDEN ÄR SÅ STOR"?

Eftersom jag aldrig tidigare sett en TIU-föreställning visste jag heller inte riktigt vad som väntade mig. Det som genast slår mig då jag kommer för att se första genomgången med publik är en känsla av någon form av kaos, av ett hav som inte direkt stormar men som nog är blåsigt. Många barn fyller gymnastiksalens golv och tre skådespelare ska hantera alla dessa barn ute på havet. Det finns ingen avskild scen, alla är på samma arena, skådespelarna och barnen. Det är skrämmande, fascinerande och svettigt. Hur ska skådespelarna klara av att hantera dessa medspelare, d.v.s. barnen, och deras reaktioner?

Som teaterarbetare är vi vana vid ett visst mått av kontroll över det arbete vi gör på scenen inför publiken. I den här föreställningen finns inga skyddande mekanismer för skådespelarna även om det givetvis existerar en given berättelse, ett manus, ett händelseförlopp där vissa frågeställningar kommer att lyftas fram. Det är min första tanke. Snabbt förskjuts mitt fokus på barnen och hur mödolöst de stiger in i fiktionen som de välkomnas in i. Det är starkt att se hur barnen tar ställning också då det är frågan om att gå emot någonting en av skådespelarna påstår eller framhåller. Hur allting på något märkligt sätt böljar fram, hur barnens ställningstaganden och kommentarer blir till repliker i pjäsen, att den slutgiltiga pjäsen skrivs just i den stund den framförs, olika för varje gång den spelas.

Jag rörs av att i barnens ansikten se det motstridiga de genomlever då de i egenskap av flyktingar delas in i två grupper där den ena gruppen får åka hem, den andra tvingas stanna. Ansikten som uttrycker kluvenhet över det faktum att tillhöra de lyckligt lottade medan kompiserna bredvid inte gör det. Stora och viktiga frågor i en människas liv som på ett konkret och handgripligt sätt utspelas inför våra ögon i gymnastiksalen.

I ett skede av pjäsen är så gott som alla barn färdiga att göra allt för att störta den förtryckande makten och allt vad det innebär, som gestaltas av en av skådespelarna.. De har en känsla av vad som är rätt och fel och är beredda att stå upp för det.

Under föreställningens gång står barnen vid olika vägskäl där de själva måste fatta självständiga beslut i vissa givna situationer. Det blir påtagligt och konkret för det enskilda barnet, något som antagligen går djupare in i personen i fråga än om man på avstånd ser något utspela sig.

Barn är lekfulla, de ska få leka, det är så vi lär oss att förstå världen. Styrkan är inte en artificiell värld utan en värld med riktiga människor, som ställer riktiga frågor i ett riktigt fysiskt rum med väggar och tak - tillsammans med sina klasskamrater och lärare. Det här är bättre än spel, det här är politisk påverkan i sin renaste form, tänker jag. Och med så unga människor. Att höra deras röster, deras vilja, se den fysiskt konkretiseras inte bara i ord utan också i handling i rummet, det är exceptionellt.

VILKEN POTENTIAL SER DU I TIU SOM KONSTFORM? VAD VILL DU VIDAREUTVECKLA?

Wasa Teater har sedan länge aktivt arbetat med publikarbete och är den första institutionsteatern som förverkligar ett TIU-projekt i Svenskfinland. Arbetet med TIU är ett naturligt nästa steg, där teatern fortsätter utforska och laborera kring mötet med publiken. Det är en ny och annorlunda form för vår publik, ett koncept som är utmanande, provocerande och väldigt stimulerande. Det innebär insikter genom försök och misstag, ett processstänk där vi aldrig kan bli färdiga. TIU som arbetssätt

ställer också krav på Wasa Teater som institution eftersom teaterns produktionsprocesser är starkt styrda av tidtabeller, ekonomi och planering flera år i förväg, till skillnad från ett TIU-projekt som alltid kommer att ha ett behov av en viss frihet i processen.

Våra liv är starkt influerade av den virtuella världen och där ser jag att TIU som teaterform verkligen kan konkurrera om vår uppmärksamhet. I teaterrummet finns RIKTIGA människor som agerar livslevande, fysiskt och konkret, som svarar och utmanar de unga i deras moraliska, etiska och mänskligt grundläggande frågeställningar. Ett ställe där idéer, tankar och värderingar kan ventileras, få en konkret betydelse och som förhoppningsvis kan bidra till att världen inte längre är fullt så svart och vit som innan man kom till föreställningen.

Teaterrummet har potential att bli en mötesplats för vår tids verkligt stora frågor, ett demokratiskt rum där vi kan känna delaktighet och få vår röst hörd. Och att den rösten spelar någon roll. Jag tror att det är det vi i bästa fall kan ge barnen och de unga.

INTERVJU MED ADMINISTRATIV CHEF MARIT BERNDTSON

HUR UPPLEVDE DU TIU-PROGRAMMET "VÄRLDEN ÄR SÅ STOR"?

Publikarbetet blev en integrerad del av Wasa Teaters verksamhet 2011, då teatern anställde en teaterpedagog på heltid. Sedan dess har publikarbetet utvecklats nästan explosionsartat med bland annat ett omfattande pedagogombudsnät, studiematerial och workshopar för skolor, kurser och föreläsningar för lärare, samarbeten med Åbo Akademis lärarutbildning, teatersamtal, öppna repetitioner, föreläsningar, dramatiserade sagostunder, familjelördagar, företagskoncept och temaguidningar. Att förverkliga ett teater- och undervisningsprojekt kändes i det läget som ett naturligt steg att ta.

Idén föddes ur Topelius-jubiléet, som firades 2018. Wasa Teater hade blivit kontaktad av jubileumsårets arbetsgrupp och ombedd att göra något för skolor på Topelius-temat. Efter att Lina Teir anlätades som dramaturg och regissör för projektet klarnade också tematiken: utgående från berättelsen om Björken och stjärnan skrev dramaturgen en ramberättelse där eleverna tvingas fly undan ett pågående krig i Finland och kommer till en flyktingmottagning i ett främmande land med ett främmande språk. Elevernas uppgift är att i egenskap av flyktingar orientera sig i en okänd miljö och förhålla sig till de instruktioner som ges och de människor som bestämmer över deras öden.

Den huvudsakliga målgruppen för Wasa Teaters produktion Världen är så stor var årsklasserna 4-7 men också åttorna rymdes med. Teatern samarbetade med och repeterade i Vasa Övningskola.

Teaterpedagogerna var bekanta med teater-i-undervisningen som koncept men för teaterhuset och de medverkande skådespelarna var det nytt. Skådespelarna måste ta till sig ett nytt sätt att interagera med sin publik och förstå de pedagogiska mål som ingår i TIU.

För de flesta skolor var också konceptet obekant, vilket var en utmaning för marknadsföringen och försäljningen. Bokningarna kom därför in i långsammare takt än normalt men aktiverades efter hand som informationen nådde ut genom flera olika kanaler.

En del konflikter uppstod i själva produktionsprocessen på grund av tidspress och arbete med flera överlappande produktioner på avdelningarna. De flesta problemen kunde dock lösas genom samarbete och flexibilitet. Personligen upplevde jag att Wasa Teaters personal tog projektet till sig, tyckte det var spännande och intressant och att de flesta som var involverade i produktionen arbetade med höga ambitioner. I det konstnärliga teamet fanns en kreativ och fin arbetsatmosfär. Samarbetet med Vasa Övningskola var givande och lärarna följde processen med stort engagemang.

Från skolorna och eleverna kom mycket positiv respons. Som publik märkte man att eleverna började reflektera över flyktingsituationen på ett djupare plan, utgående från sig själva och ur ett moraliskt-etiskt perspektiv. De uppfattade tydligare att flyktingar är individer med livsberättelser, inte en ansiktslös massa.

VILKEN POTENTIAL SER DU I TIU SOM KONSTFORM?

TIU som uttrycksform befinner sig i en brytningspunkt mellan teaterkonst och pedagogik. TIU utgår alltid från skolornas läroplan och eftersträvar en fördjupad inläring av en tematik eller ett ämne. För ett TIU-projekt krävs därför kunskap om skolans kontext, didaktik, målgruppen och själva ämnet. En TIU-grupp måste innehålla konstnärliga och pedagogisk kompetens men också samarbeta med sakkunniga.

Potentialen i TIU är väldokumenterad genom de arbetsgrupper, som kontinuerligt arbetar med konceptet i olika länder. Målgruppen uppvisar en djupare, mer engagerad inläring. Själva formen skapar intresse och motivation.

Genom att förverkliga fler TIU-projekt för olika målgrupper och i olika ämnen skulle också medvetenheten om den potential som finns i konceptet öka i skolorna och bland lärarna. TIU kunde bli ett återkommande, naturligt inslag i undervisningen.

För att det ska bli verklighet måste det finnas dramatiker, regissörer, designer och skådespelare, som är med och utvecklar konstformen tillsammans med teaterpedagoger och andra experter.

Drömmen är att skolorna varje år skulle beställa ett TIU-projekt i ett ämne i dialog med teatern.

HUR HAR PUBLIKARBETET UTVECKLAS GENOM TIU?

För Wasa Teater var TIU-produktionen Världen är så stor en landvinning som genererat mycket värdefull kunskap i huset och inom publikarbetsavdelningen. Projektet har dokumenterats i samarbete med Åbo Akademi, genom enkäter till lärare, eleverna har gett respons och dessutom har teaterns avdelningar delat med sig av sina upplevelser. Teaterpedagogen har skrivit en rapport om hela processen.

Genom samarbetet med den konstnärliga arbetsgruppen och skådespelarna har teaterpedagogerna utvecklat nya färdigheter hos sig själva och fördjupat sin egen kunskap om teateruttryckets möjligheter inom publikarbetet.

TIU-projektet har öppnat upp för nya arbetsmetoder och nya sätt att möta publiken. Det har gett kreativa idéer för framtiden.

ÖVRIGA TANKAR OCH REFLEKTIONER?

Det finns många olika former av TIU. Vad som är ändamålsenligt är beroende av kontext, material/tematik, inlärningsmål och konstnärliga mål. Därför behöver man förverkliga flera TIU-projekt med olika dramakonventioner som man utvärderar, lär sig av och utvecklar vidare. TIU har alltid ett inlärningsmål, men en teater har också konstnärliga mål för sin verksamhet. Tyngdpunkten kan variera. Men eleverna ska alltid få både en fördjupad inläring och en engagerande konstnärlig upplevelse.

JEREMY CROTTS, SNICKARMÄSTARE PÅ DEKORVERKSTADEN

**VAD TÄNKTE DU NÄR DU FICK VETA ATT TEATERN
SKULLE SÄTTA UPP ETT TIU-PROGRAM? VAD VISSTE
DU OM TIU INNAN?**

Vad är TIU? Jag visste ingenting men vi hade en bra introduktionskurs, som hjälpte oss att förstå.

**HUR VAR DET ATT ARBETA MED PRODUKTIONEN?
VAD LÄRDE DU DIG? VAD ÄR DU NYFIKEN PÅ ATT
UTVECKLA?**

För oss var arbetsprocessen ganska likadan som andra produktioner. Vi fick ritningar väldigt tidigt och skulle ha allt färdigt före repetitionsstart. Det fungerade bra tack vare att Lasse Idman (scenografen) hade klara ritningar och beskrivningar. En sådan process begränsar vissa scenografiska möjligheter eftersom allt skulle vara färdigt och vi hade inte reserverat tid för att tillverka/modifiera någonting efter repetitionsstart. Det är viktigt att regissören och hela arbetsgruppen förstår den aspekten innan de påbörjar en sådan process. Vi brukar alltid vara flexibla och leverera dekor allt efter behov men här skulle allt vara klart innan arbetsgruppen haft första kontakt med publiken.

**HUR UPPLEVDE DU SLUTPRODUKTEN/TIU-FÖRE-
STÄLLNINGEN "VÄRLDEN ÄR SÅ STOR"?**

Jag tyckte att det blev en väldigt snygg och trovärdig helhet. Jag hade svårt att sitta med på en skola eftersom det blev så intensivt och obehagligt när skådespelarna tog kontroll över barnen och var så förnedrande. Det blev för trovärdigt för mig och gav säkert både barn och vuxna något att fundera vidare på. Hoppas att de gör det.

BELINDA FRILUND OCH HANNA ENLUND, SYATELJÉN

För oss båda var TIU en ny bekantskap, vi kände inte till det från tidigare men tyckte det lät väldigt intressant.

OM PROCESSEN:

- TIU är en process och bör till viss del få vara det, det vill säga planeras så från början. Det var inte ändamålsenligt att göra dräkt och rekvisita klart före repetitionsstart.
- Det blev för trovärdigt för mig och gav säkert både barn och vuxna något att fundera vidare på. Men när processen drog ut och karaktärer ändrade under repetitionerna hade vi i syateljén ingen arbetstid kvar att göra ändringar i dräktdesignen. På grund av övriga produktioner i huset så hade vi inte heller tid att sitta på genomdrag, vilket också bidrog till en känsla av att vi lämnade projektet halvfärdigt.
- Det behöver alltså finnas arbetstid för dräktavdelningen att vara med på genomdrag och kunna följa processen ända till slutet.

OM DRÄKTERNA:

- Eftersom det handlar om turné bör man räkna med att kläderna behöver tåla lite mindre varsam hantering, helst inte skrynklas lätt eller lätt få fläckar
- Dräkterna kommer också att ses på ett mycket närmare håll av publiken än i vanliga fall vilket kan påverka vissa lösningar. Den här gången var det fråga om främst "vanliga" kläder vilket funkar bra.

TIU har överlag varit en positiv upplevelse. Det var häftigt att se hur nära och berörande teaterupplevelsen blir. Vi har verkligen sett att TIU kan vara ett utmärkt verktyg för att ta upp svåra saker. Temat den här gången var engagerande globalt men också i den egna gruppen. Det var även givande och nyttigt för lärarna att se sina elever i en annorlunda situation.

Om TIU görs igen tycker vi att det skulle vara intressant att ha mera tid att ta del av processen. Bra jobbat!

**JOSEPHINE DERGHOKASIAN,
FÖRESTÅNDARE PÅ MASKAVDELNINGEN**

**HÄR KOMMER MINA TANKAR KRING
TIU-PROJEKTET:**

Det här var en ny upplevelse för mig. Jag har hört om TIU-projekt men har nog inte alls varit insatt i hur man jobbar i ett sådant projekt. Det kändes roligt och motiverande att jobba med en ny teaterform.

Det kan vara en utmaning att i ett teaterhus jobba med produktioner som ändrar mycket under processen i och med att vår planering på maskavdelningen behöver vara "klar" i ett så tidigt skede. Det är något jag tycker att man behöver tänka på hur man ska lösa i framtida TIU-projekt på Wasa Teater.

Kan en lösning vara att verkstäder och designer skulle komma in först i ett senare skede då arbetsgruppen hunnit jobba med texten och jobbat på golvet en tid?

Jag tyckte ändå att för att det fungerade väldigt bra för min egen och avdelningens del. Jag tyckte att vi hade en bra dialog under hela processen. Jag uppskattade att jobba med detta projekt och även föreställningen var givande.

Som vuxen tyckte jag att den var värt att sitta som publik till publiken. Det var väldigt rörande att som vuxen se hur barnen reagerade och agerade. Detta tycker jag man skulle kunna vidareutveckla i framtiden.

Jag fick ut mera av den som "åskådare av åskådarna" än om jag själv skulle ha suttit tillsammans med barnen. Jag tror också att barnen agerar på ett annat sätt, om det är många vuxna tillsammans med dem på golvet. Jag jobbar gärna med TIU-projekt i framtiden.

TIM STRATTON, LJUD- OCH LJUSTEKNIKER

When I first started working on *Världen är så Stor*, I hadn't heard about TIE before, so it was interesting to hear what TIE was about and exciting to be working on an interactive show.

For me, as Sound Designer on the show, it was quite a different way of working for me, as I had to have most of the music and sound effects prepared very early on in the rehearsal process. This was because the audience was involved in the show from very early on in the rehearsals. Fortunately though, this went quite smoothly and most of the sound effects and music were ready when the first audience arrived.

I think for me, *Världen är så Stor* has been one of the most important shows that I have been involved with at the theatre. I think it's so easy for us to get caught up in our own lives that we forget to think about other people. What this show does, is help us to think about other people's perspectives, and I think that is so important especially when it so easily could be us in their shoes.

Moving forward I would like to see more TIE being used in theatre. But at the same time I think you have to be really careful about how it's used. I think it would be very easy to use TIE to push your own beliefs or agenda onto the audience and I personally think that it should stay very neutral. One other thing I would say is that the audience size shouldn't be more than 50 people as it's really hard for the cast to work with and interact with an audience larger than that.

RAIJA SABEL, REKVISITÖR

Teatteri opetuksessa käsitteenä oli uusi minulle, eikä minulla ollut ennakkoaajatuksia näytöksen suhteen. Koska oma työaikani meni toisen näytelmän valmistelussa samaan aikaan, jäi harjoitusvaihe hajanaiseksi. Yhteistyö toimi kuitenkin mielestäni hyvin.

Näytöstyyppi vaatii näyttelijöiltä ja mukana olevilta paljon, koska joka kerralla tilanne on uusi. Uusi tila missä esitetään ja uudet oppilaat jotka ovat mukana näytöksessä.

Kontakti oppilaiden kanssa on varmaan myös haastavaa. Tuntuu että tämän tyyppiselle tuotannolle on kysyntää ja tarvetta. Tuotanto vaatii kuitenkin omistautumista ja paneutumista aiheelle jota käsitellään.

Mielestäni näytöksestä oli hieman vaikea löytää yhteyttä Topeliuksen Björken och stjärnan temmaa. Olisin kaivannut sitä vertauksena enemmän mukaan.

Näytös näytti vähän hajanaiselta ja vaikealta "pitää koossa". Ohjaus olisi voinut olla tarkempaa ja selkeämpää. Yllättäviä tilanteita tulee oppilaiden kanssa ja näyttelijöiden on hallittava tilannetta loppuun asti.

Vaikeiden asioiden käsitteleminen teatterin keinoin toimii, mutta myös vaatii ja olette tehneet näin arvokasta työtä nuorten kanssa.

SLUTORD

Avdelningen för publikarbete vill tacka er alla som bidragit generöst med tid, tankar och erfarenheter kring detta projekt. Den öppenhet, nyfikenhet och styrka som teatern har visat har varit avgörande för projektets genomförande och resultat. Det här projektet har stärkt oss i vår uppfattning att drama och teater behövs och berikar skolan, vad gäller lärande. TIU-program skapar en plattform för barn och unga att ventilerar tankar och värderingar som förhoppningsvis kan bidra till ny kunskap.

Alla involverade i projektet på Wasa Teater är nyfiken på att vidareutveckla TIU som konstform, i nära dialog med pedagoger, skolor och forskare. Vi hoppas att vårt projekt kan bidra till att intresset för att göra TIU-program sprider sig som ringar på vattnet inom teatervärlden. Vi vill se många TIU program i framtiden på teaterfältet.

WASA TEATER
2019